

CN65-1042/I-W

ئەخىوتە خۇشى

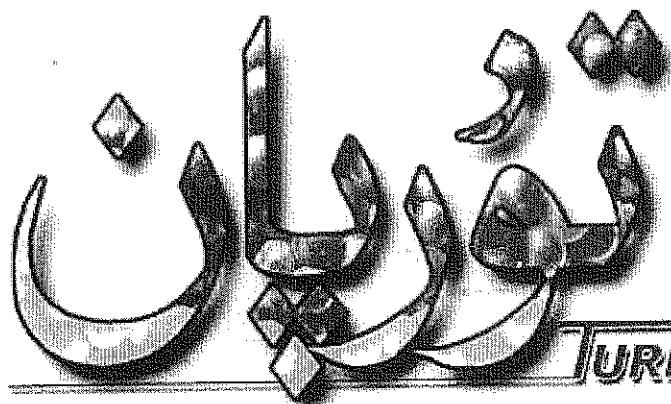
ئاپىز ئالىس شۇغۇر ئەقىدە ئېگاپلىرى

دەقانلارنىڭ يەلدىنى شەنچىلىك قەدىر سىزەن

سېلىسى زۇزۇلۇمۇ قە ئىئانە بېرىش سەنىشىتى

بىزىزىتىدىان كىچىلە مەلقى

غەزىنەڭ تەپ كۈرى

吐鲁番

TURPAN LITERATURE

ISSN 1006-3803

12>

كۈلتۈر وە مەدىنىيەت ئاتالغۇلۇغا

سو سەھىل و گېلىك ئەراھات

بۇ ماقالىك «ئەندەجىڭە مەدىنىيەتى» ئۆزىمىشىنىڭ 2000 - يىلىكىن 5 - ساپىدا ئېلەن قەلمانلىرىنىڭ ئەسپىدىقىسىرى
جىلاالىدىن ئەستىرىسىدىكى خانقىشتۇرىنىڭ «مەدىنىيەتلىرى تۈرگۈنۈشىسى وە ئۇنىتىپىشىك قاتىبا ئۇزۇلۇشىسى»
ئامىلىق كەتابىقىسىڭ ئۇپخېرىچە ئەشىرىكى پېزىشقا كىرىشى سۆز لە تۈرگۈنۈشىسى ياكى تۈرگۈنۈشىرىشىمى؟» دېكەن
ماقالىسىدە ئەلما ئەلىستەغان، ئەمما بۇ ماقالىك كەتابىخانىلار بىلەن تېخىچە يۇز كۇرۇشىسىدىن
دوقۇتۇر ئابدۇرەسىدە جەلسەن قارىلىقى 1990 - يىلىدىن 1995 - يىلىكىن 5 - سەھىل وە مەدىنىيەتلىرى ئۇزۇلۇشىرىتىسى تۈرۈ-
كىسى ئىللار كۈلتۈرۈش فاكولتىسىدا ئۇچۇغان، 1997 - يىلىدىن 2001 - يىلىكىن 5 - سەھىل وە مەدىنىيەتلىرى ئۇزۇلۇشىنىڭ خادى-
چەتىپە ئۇزۇلۇشىرىتىتىلىك جەھىتىيەتلىرىنىڭ ئەتكۈتىپىدىلە ئەتكۈتىپىدىلە ئەتكۈتىپىدىلە ئەتكۈتىپىدىلە ئەتكۈتىپىدىلە
سەھىل قەلغان،
ئەلما ئەلىستەغان قەلتەن ئەشىرىنىڭ قىلى ئەلىستەنىش قەلە ئەشىرىنىڭ قەلتەن ئەشىرىنىڭ قەلتەن ئەشىرىنىڭ قەلتەن ئەشىرىنىڭ
مۇھەممەد ئەرىدىن

مۇھەممەد ئەرىدىن

- ئۈچۈن ئۇزۇلۇشىنى باشقىزاردىن پەرقىلىنىدۇرۇۋاتغان، «بىز-
نى بىز قىلغان، قىلىۋاتقان، قىلغۇنىسى» قىمەتلىرىنى
كەلەجىيەشىش، سۈسلاشقىلارنى شىرىدۇرۇش، بېتىقىز-
لازىنى تېنسىق وە روشەنلەشتۈرۈۋاش يولىغا كېرىشكە كەستە
بولغانلىقى كۆرۈلە كەتتە.
- بۇ ئۆزىتىدىن قارىغىلەنە ئۆپىغۇر زېمالىيى، كېمىشىكى
كۈلتۈرەتە ئەلىستەنىدەكىن وە ئەجىتىڭىنى ساھىيەمىزدىكى
لۇغۇنلىقىغان ئېلىقىزلىقلارغا قول سېلىپ، مۇمكىن
بولغان دائىرىدە روشەنلەشتۈرۈۋە، كۆلەدىن كۆنگە ئۆز-
قۇش، ئۇبلۇش، ئەزىتىش ئەجىتىجا جىش هېس قىطى-
ۋاتقان مەللەتىك ھەر ساخىسىدىكىلىدە. بۇ خىلەنە
قەلىنلىكىمەغان مەسىلىلىرىنىڭ بېر ئان ئاۋۇلۇل ئەلگە ئام-
سىپاپ تىل وە ئۇسلىۋ بىلەن ئازاھلاب، خەلقە سۇنىش
ئالدىرىشىنىلىقىغا كىرگەنلىكىنى كۆرۈۋاتىسىز.
- باشقا مەللەتلەر وە قېرىنداش خەلقىلاردا
ئەجىتىڭىنى ئىلىم ساھىسىدە، ئايىرم ئايىرم ئاتالغۇلار
بىلەن ئاتىلىپ، بۇ ئاتالغۇلار ئۆز ئەجىتىڭە ئاتالغان مەزمۇن
كۆرسىشىدىغان ساھى ئۆچۈقى بىر شەكىلدە يەلكىلىكىدىن
كۈلتۈر وە مەدىنىيەت ئاتالغۇلۇرىنىڭ، ئۇچۇز ئىلى وە
ئەجىتىڭىنى ئىلىم ساھىسىدە تېخىچە ئۆچۈقى وە روشەن
بىر شەكىلدە شەرىھىلىيىت ئازاھلادىمىشلىقى، بۇ
سەھىلىك قىزىجىسى - ئەھرىر، مەقبۇلات، ئاخىبارا،

ئۇپخېر جانلىق تىلى وە مەدىنىيەتلىدا، شۇئاڭلا
ئۇپخېر ئەجىتىڭىنى ئىلىم ساھىسىدە، يات مەللەتلەر وە
قېرىنداش خەلقىلەرنىڭ ئەجىتىڭىنى ئىلىم ساھىلىرى
ئەسپەتەن بۇرۇنلا ھەل قىلىپ بولغان ئاتالغۇلار ئۆھىم
بىم مەسىلىك كۈلتۈر وە مەدىنىيەت ئاتالغۇلۇرى وە ھادىء
سەپس بۇگۈنگىچە ھەل قەلغانلىقىغان، كۈلىمەتدىكى
جەزىي بېقايدىت وە كۆپ نەزەپلىلىك «ئۇچىرىتىش»
وە «بېكىلىلىش» لارنىڭ مەللەت زېمالىيى ھېلىتىسىدە
يازىساقا بولغان سەرتىزلىرى ئىسيەتلىرىن مەسىلىلىرىت
تۈمۈسى بار بولغانلاردا بەلدىپۇتلىكە كۈلتۈل بولۇش.
ئەلچ كېمىشكە بولسىز مۇتۇزىمۇقا چىقىشى، ئۇچۇز وە
ئالاھ ئالىشىشىنىڭ تېز سۈرەتتە ئېمىسى بېرسىشى،
مۇسائىنىڭ ئىسىرسىسى ... ئادىجىسىدە بار شارلىشىش
ھادىسىنىڭ ئۇتۇرۇغا چىشىشى، يەنە بىز ئادىجىسى
پەرىشك كۈلتۈرلەرىنىڭ ئىككىچى بىر بەقىسىدا
ياكى ھاکىم بىر كۈلتۈر ئەجىتىڭە ئەلگىلىنىڭ، ئۇ-
چىچىنى سەنىپ كۈلتۈرلەردا مۇھىسىلىقى مەسىلىنى
ئاشكلا قىلىدى ... بولۇشىم، ھاکىم كۈلتۈر ئەرىسىنى
بۇق خەلىشىشا رازى بولغانلىق، ھەفتى ئەش كەشۋاتقان
كۈلتۈر مەنىسىپلىرى بۇ خىلەنلىرىنىق وە دەلەت ئەجىتى
ۋەزىيەتى ئۆز مەلچىددە
مۇھەكىمە ئۇزۇسلىرى يىتىسى ئاۋام قىلدۇرۇۋاش

لېيەت، ئە
جۇڭغۇلائىم
گۈكىڭىلار
دىكىنى بىر
ا، بىنە
كۈلتۈر بىر
2، بىنە
تەلەپىدۇر
3، بىر
ئەمما كۈ
دە
لەندىم، كە
دۇر، دە
دە، دە
و، دە
ۋەنلىغا
6، كۈ
لاۋاتىك
غۇربىت
تايلور
ئۇنىشقا
بەنتىك
مۇرۇڭىن
لار، ئە
شۇيىت
كەۋددىمى
مەدە
توختالى
elver
زاھىلە
مادە
خەرچىلە
نەتىجە
ئۆمۈمە
سى ن
سى، ما
دۇققىم
بىللار
چىلىتە
كۈ
جەشىت
تمەرىز
و، سىز
خۇشى
شىپادە

باشىڭىلاردى، تېمىسلىرى بولغان كۈلتۈر وە مەددەتىيەن ئام
قۇلغۇلۇرى خەسلىسى ۱۹ - ئەسپىرىنىڭ تاخىرى لە ئەن
پىرسىڭ باشلىرىدا تۈرك زەيالىسىرى تەرىپىسىن مۇنازىرە
قىلىخان بولۇپ، ئاخىرى جەمئىتەت شۇقۇش، بۇنىيە كۈرۈ
زىيا كۈكتەلاب ئەرىپىدىن ئەل ئېنىق وە ئامېباب شى
كىلە، شەرھىلىپ بېكىتىلىكىسىدى.

ئۇمىتىلىلى تۈركلىرى غەرب بىلەن ئەسلامىي مەنەندا قۇيۇق
ئالاڭقى ئەسلىشىن بۇرۇن، غەربتە بۇرۇنلا ئەپەرس شەرھىلىلى
مەنەن مەددەتىيەت (Civilization) وە كۈلتۈر (Culture) اتى
بىزدىكىدە كەلە ئىشىمۇلۇكىسىنى تەرىپىجە بولغان مەددەت
يىت ئەنالىخۇرىنى قىلىنلا ئاتاب كەلگەنلىدى. كۈكتەلاب ئەن
ۋاهىدىن كېپىن، تۈركلىرى كۈلتۈرگە «خەرس» ئەن، مەددە
تەرىپىتىكە بېكىتىلا «مەددەتىيەت» ئەنالىخۇرىنى ئەسلىشىكە
باشىلىغانىدى.

كۈلتۈر (Culture) ئەنالىخۇرىنى ئىشىمۇلۇكىسى
«بىر ھەيدىمەك، ئېرىپ... يەعماق»، مەنەنگە كېلىد،
خان لاستىجە Colere Cultivate (ھەيدەپ تېرىسان)، يېتىشىلۇرەمەل، ئەرەققىنى
قىلدۇرماق) وە Agriculture (بىزرا ئىگىلىك، دېھقان
چىلىق) ئەن كە سۆزۈرە كۈرۈلەدۇ. Culture (سۆزى
11 - ئەسپىرىگىچە فرائىزۇچىدا «ئېكىن، تەرىپچىلىق»
مەنەنەدە قۇللىكىلىدى، ئۆسنجىن قېشىش ئۆلتساپىرە
(Voltaire) كۈلتۈر سۆزلى ئېيان زېڭىلىك، شەكىل
لىنىش، تەرىپقىنى قىلىشى، تەرىپقىنى قىلدۇرۇلۇش، وە
بۈكىكىلىنىشى مەنسىدە قۇللاندى. بۇ سۆز بۇ بەردىن
ئېمىنچىمەغا كىرىدى ۋە ۱۷۹۳ - يىلى تۈرۈلگەن يېر نېمىس
تىلى سۈرلۈكىدە Cultur شەكىلمە كۈرۈلەدى. ئۆسۈلۈك
كى . كەلم (G. Klemm) («ئىسائىنىڭ ئومۇمىسى كۈلتۈر
ئارىطى» ئىسلىك بۇن جىلدلىق ئەسپىرىدە،
سۆزىنى تۈرىغۇلىق (مەددەتىيەت)، وە كۈلتۈرەمەل ئەرەقىنى
تەرىپقىيانىڭ قارشىلىقى (زېتى) قىطب بىشىلەتتى،
كۈكتەلاب كۈلتۈرنى ئاهايىتىمۇ جۇجۇق وە ئامېباب شى
كىلە «بىر مەللەتلىك دىنى، ئەخلاقى، تۆرمىسى»،
ئېتىتىك ئۆزىھۇرىسى، ئىلى، ئەقتىساىى وە بەنلىقى هار
باشىلىنىڭ جىپىلاشقاىن بىر يۇتەن گۇۋادىسىدۇز» دەم
دۇر، مەددەتىيەتىنى بولسا، ئۇخشاڭىز بىر تەرىپقىيات ساپۇر
بىسىدىكى بىر مۇنچە عەملەتلىرىنىڭ ئەجىتىمائىي ھايات
لەرسىنىڭ ئۇرتاق بىر، بۇنۇنى شەكىلە ئىراھالايدۇ.

قىسىمى ئەجىتىمائىي ئەسلام ئەلەيتىمىزدا بىر ئەنالىغۇ «بۇ
ئەنالىغۇلار كۈرۈستە بەلەن ساھىدە قالاپىقانچىلىق بارلىقى
ھېس قىلىنماقا، بولۇيمۇ ئېيدىتىن تەزەققىسى قىلغان
سلەت ئەلىنى ئۇگانگەنلەر ياكى چەنچە ئەللەرە بىر
مۇددەت تۈرغا ئەنلەرنىڭ بۇ ئەمۇالىي ھېس قىلغىنى تېخىمۇ
ئاساندۇر.

مەددەتىيەت وە كۈلتۈر ئەنالىغۇلۇرى ئەنترىپولوگىسىپە، وە
جەممىتىيەت ئەسلىنى ئەسلىقىتا كۆپ قۇللىكلىرىدىغان ئەنالىغۇلار
بۇلماچقا، بۇ ساھە بىلەن چېتىشىدىغان بىر مەسلىدۇ.
ئۇيۇغۇر شەجىشمالىنى يېنىدە بۇ ئىگى ساھەنىڭ تەپبىچىدە
بۇش تۈرۈشى، بۇ ئىغا ئۇخشاڭىز بىر مۇنچە ئەنالىغۇلاردا سەپەپچى
بولغان، خۇسۇسىن تەرىجىمە ئەھىمەر ساھەسىدىكلىرى،
بىزدىن تەرىپقىي قىلغان مەللەتلەر ئەلىدىن ھەر خىل
ئەسلىدىكى ئەسەرلەرنى ئۇيۇغۇر جىلاشتۇرۇمىشدا، بۇ خىل
ئەنالىغۇلارنىڭ ئۇيۇغۇر ئەلىدىقان ئەلىنىشى ئېسىدا
ھەر خىل قىيىتىچىلىقلارغا دەچ كەلەتلىكىنى تەرىجىمە
ئەسلىرىسىنى ۋاراقلەتىمىزدا كۆرۈپ يەتىمەكتىمىز.

ئاتىرچىلۇرىنىڭ ئۇيۇغۇر ئەسلىق ئەسلىقىي دەپلىيەت
غۇربىتىقى ئۇتىتۇرۇغا چىقىپ، مۇئىتىيەن دەرىجىسىدە تەرىپقىي
قىلغاندىن كېپىن باشقا ئەللەرگە تاراقلغان، ئەرىپنىڭ
بىۋاستە ياكى ئامېتلىك تەسىرىنىڭ ئەللىكلىرىز
90 غۇربىتىقى تەرىپقىيات سەۋەپىسىگە يېقىتىشىش، غۇربىكە
بولغان ھەر خىل بېقىتىلىلاشتىن قۇتۇلۇش مەقىنىدە
«ئاسىتىلىشىش»، «خەربلىشىش» ھەرىكەتلىرىنى 18 -
ئەسپىز دىلا باشلا تەقىسىدى. بۇ ھەرىكەتلىرى ئەرگەنلىرى، يەپۇنلار
خەنۋۇلار، باژاروپالقلاردىن رەۋساز وە كېرمانلار فاتاشىرى
. بۇ ھەرىكەت خەرپاندا، غەرب كلاسىكلىرى، يېڭى
ئۇيۇغۇرۇغا چىققان پېكىر ئەقلىلىرى تەرىجىمە قىلسىدى
ياكى ئۇ مەللەت زېبىلىلىرى، تۈرىپىدىن ئەنچىكلىلىپ،
ئۆز جۇلىتى وە ئەللىتىشىك تەرىپقىياتنى ئەللىكلىرى
سۈرەتلىغان شەكىلە ئەكلىنىدى.

خەنۋۇرۇ ئەپەپلىرىنى ئەن سەخونق، بەنلىق قاتارلىقلار
بىر تەرىپىشىن ھەرىتىكى يېڭى پېكىر ئەقلىلىرىنى خەنۋۇرۇ
تەلغا تەرىجىمە قىلىپ شەھىلىلى، يەنە بىر تەرىپىشىن
خەرىتە يېڭى ئۇتىتۇرۇغا چىققان وە پېرقلەق ئەللىكلىرى
بولغان ئەنالىغۇلارنى سەراھاب، خەنۋۇ ئەدەبىي تەلدا وە
جاڭلىق تەلدا ئۆمۈلەشىۋەشقا تەرىشقانىدى، بۇ، ئۆسە
ماڭلى زەيالىلىرى ئۆزلىرىنىڭ جۇۋاپسالىك ئەققىدە
لىكلىرى، وە ئەسپەرلەردىن بىرلىرى يەۋەپالقلار بىلەن قۇقىدا
ياشىغانلىقى، ھەر خىل مۇناسىۋەتلەرە بولغانلىقىدىن
ئېبارەت ئۆزەلىكىدىن پایەپلىنىپ، خەنۋۇ زېبىلىلىرى
دەن بالىدوراق غەربىنى كۆزىشىكە، ئەنچىكلىشكە

گۇرۇللىكىنىڭ، مەدەنلىيەت مىللەتلەرگە ئۇرتاق قىمەتلىق سەتلىق سەۋىيىتىنگە يۈكىسىلىكىن كۆز خاراش، ھەرنىڭەت تىللەرلىرىنى وە ياشاش ئاپتىلىرىنىڭ ئاخامىنىدۇر، بۇ ئۇرتاق قىسىملىرىنىڭ خانىيەسى يەليلە كۆلتۈرلەرىدۇر، بۇ ئۇرتاق، «غۇرب مەدەنلىيەت» دېمىلىڭىلەندىم، دىئىي جەھەت- مىلسەن خۇرىستىيان جەھىتەلىرىنىڭ مەنىسى - ئەجىتىما ئىپ قىرىمەت قلاشلىرى بىلەن يۈزىتىق (مۇسۇت) بىدلىمكىن ئەچىمىگە ئاباسلاغاڭ ئېخىن كۆز ئالدىرىغا كېلىدۇر.

دۇ، ھالىقۇكى، غۇرمە مەدەنلىيەت چەھىرى ئەچىمىگىنى، مىللەتلەرىنىڭ بەر بىرىنىڭ ئايىرم - ئايىرم مەلسەنى كۆلتۈرلىرى بىلەن كەرچە بۇ مىللەتلەر مۇسۇت بىلەم سا- خەسىدە ئۇرۇشلىش كۆز ئەلماشتا بولسىم، «بېخىتكە» لارنى يارىتىشتىرا وە ئىشلىقلىش بىر - بىرسىگە يېقىن بوللاردىن ماڭسىز، ئۇلار بىرقلقىق تىلاردا سۈزۈلىتىدۇ، ئادەتلەرى ئەقىتەنلىرى، نەخلاق قلاشلىرى، ئەددەپىباشى (شىشىرى، سېچىزىقى، خەقتا لەتىپلىرى)، مەسىللەرى، داстанلىرى گۈزەل سەفەتلىرى، فولكlorى ئەقتا كىيىشىشلىرى بىن مۇسەن، شەئىھەممىسى خەرىشىھەن دەپسى ئىچىدە بولى سەمۇ، ئۇزۇرنىڭ دەتىغا بولغان ئىخلاسى، تەقۋادارلىق بىر - بىرسىگە يۇختىمىلۇدۇ، مانا بۇ بىرقلقىق ئەقىدە شىشىش، عەيىل، كۆز خاراش، قوللىنىش وە مۇئامىلدە كەللەرى بىر مىللەتنىڭ كۆلتۈر ئامىللەرنى ئەشكىغا خەلسەن، ئۇنداقتىا بىر جەممىسيات بىر كۆلتۈر ئەشكى باشقاچە قىلىپ ئېستىقادا، بىر كۆلتۈر ئايىرم بىر جە-

جەمئىيەت شۇنالىقنىڭ يەڭى ھۆھىم ئاتالغۇلۇسىرىدىن
سۈرى بولغان كۆلتۈر ئەزىزىنى جەھەتنىس ئەسىس، بەقانىت
جەمئىيەت شۇنالىقنىڭ يەڭى ئەسلىپامىتىشىدە ئۆپىش
غانان رولى جەمئىيەت شۇنالىقنىڭ سۈزىم
ئاتالغۇلۇرىدىن سىرى بولۇپ قالغان ⑩ .
كېيىنكى بىلەزىدا سوتىشۇلۇك ۋە ئەلمىرىپولىڭلار
كۆلتۈر ئەدۇر؟ سۇنالىغا ھەمىسى خايدىن قىلغۇدەك جاۋاب
ئۇزىدىگەن، ئەمما، ھەر كىسىنى قانالىنىڭدىلەرنىڭ ئەلگىدەك جا
ۋارىد، بەرمە كىنكى بىر ئاز تاسلىكى ئوتتۇزىغا چىقىن ⑪ .
ئامېرىكىلىق شىكى ئاشرىپولۇك كروپار ۋە كلاكىمۇن
) كۆلتۈر ھەققىدە ئاسلىرىنى (Kroeber ve Kluckhohn

لیست، ثبت‌شهاد و توروله‌ردس شـکـلـلـلـلـلـگـفـنـ شـوـهـوـهـیـ بـسـرـ

گوکالپتا کرمه () ، هادھیتیات بسلن کولور نو ۵۳
داسکیس سر قانچے متوسوسا بر جمروش نایبرناسدہ:

۱. هدایتیله، هلالله‌تلر نارسی ثورتی بولغان سکان.
کالله، بولسان ملکه، خاس بولغندور.

۲. محدودیت پیر سال‌الستمن باشنا پیر سال‌الستکه تو.
این دو زانه کله‌لیک شیخ‌شله‌لیک بودند.

لهمَا كَمْلَتُورِينِي يَا شَرِيكَةِ كَمْلَتُورِ كَهِ الْمَاشِتُورِ الْمَابِدِ،
وَمِنْ مَهَدِ الْمَسِيَّةِ مَسِيَّةٍ، تَأْقِيلَ وَاسْتَئْنَى بِلِمَنْ يَأْتِي.

لندن، كولرتور ثالهام، سوزيكو والستيسي بعلون يارانتشان

۵- مهدویت و سیاست تقدیم‌سازی، دینی، فلسفی، اخلاقی

۶. کولتور دنسی، قائوئیسی، ئەخاللەسی و باشلا تۈپىغۇ.

لارساك جوغلانمسى،
غۇربىتە، كۈلتۈرىساك ئەن كلاسساك تەبىئىتىنى تېڭۈزۈرە
1871 مەئىسى 1871 مەئىسى

نیلور EDWARD TAYLOR - یکی بزرگترین موسیقی‌دان کشور است. موسیقی‌دان بالستانک جهانی است. موسیقی‌دان بالستانک جهانی است.

تزویگان باشکوه (مهلماتلار)، تهفظلار، سیاستلار، شاعران
لار، زادگان، فانیتلار، ته باشقا قابليچىتلار بىلدەن

خنثی - میعادل سرمنی، تیر شیخگه تالغان هژره کیکایی بس

مکالمہ دستوری (۱) ملک دستیعت سلمان کو ایڈنریٹ ناپرستھی ملک دستیعت
مکالمہ دستوری (۲) ملک دستیعت سلمان کو ایڈنریٹ ناپرستھی ملک دستیعت

توختالقان یئە بىر عەزىزلىك يەھىملىكىمۇرىن - مەلۋەر (Maelver) كۈلتۈر بىللەن خەددەنئىيەتىنى شۇ شەكىلدە ئە

شونتالهارني کونترول قلسن ٹیچچون فلخان چار ملص
کلچچسند ٹیچچور بنا چمغان میخاسزم وہ تائیکلا تشا
ڈا ڈا

نیو ہم سلاؤر، یو لوویسٹری سے رکھا جائے۔
اسی نیجت مائی تھکلائ سستی سلری، تیخنیک
کی کامیابی کے لئے اپنے کلاں سالانہ میں

پی، مادوی و آستنلار پی سچکنده نامه ای را در ۱۸۷۰ میلادی از این دو قلمرویی، تبلیغاتی، نساجوارهای جمهوریه ترکیه پیشنهاد کردند.

پوللارنى، قانۇنلارنى، مەتكەپلىرىنى، باشقا زىزى، بىلەرىنىڭ ئۆز تىچىكى ئالدى.

کولتور بولا، یوچریقی ملائما فولسلان مدها
یه نیاش تایستیزدوف (زندگو). ینی کولتور یا شاش

نادي كثيور قلتش تهروبردة، كونديلاك، مولاسوس،
سيرت، إستلر، بودابياتا، دين يلسن سوبيوش

خونهالق وہ تماشائی سویزدا نہیں تھے مرنک کوئی
ٹھنڈا فلشنڈہ

رسدۇر،
ئەكلىشىش ۋە مەنپەسى جەھاتىنىن كۆلتۈرۈچى
تەنھائىنى تەسىرىلىشىشىڭىچىسىلىدۇر، كۆلتۈرۈچىلىقى
مۇھىتىمىزلىقىڭىچىسىلىقىڭىچىسىلىقىنى بولغان قىسىدىدۇر
تەپەتكۈزۈر بولۇش سۈپىتىي بىلەن، كۆلتۈرۈچىلىقىنى
بىلەن تەپەتكۈزۈر لار سىتىپسى ياكى بىلەن كۆلتۈرۈچىلىقىنى
سېمۇرۇلۇر بولۇش سۈپىتىي بىلەن، كۆلتۈرۈچىلىقىنى
لارنىڭىچىسىلىقىنى، قىلىقلازىڭىچىسىلىقىنى، تەپەتكۈزۈر ۋە تۈرىپلارنى
نىڭىچىسىلىقىنى، سېمۇرۇلارنىڭىچىسىلىقىنى، سېمۇرۇلارغا تىلەن
خان بىر ئەشكەنلىقىنىشىدۇر.

يۇقىرىدىكى ئەزىزىيەتى ئەراخات ۋە ئەپىرىلمەرىنىن كۆلە
تۈزۈلەنگىچىسىلىقىنى كۆلتۈرۈچىلىقىنى ئەغاپتى
بىر ئەپىرىدىكەن ئەشكەنلىقىنى كۆرتۈش ھۇمكىنى، جەنۇنگىچى كۆلتۈرۈچىلىقىنى
شەكىللەندۈرگەن، ئىلى، ئەپىرىدىكەن، سەنگەت، ئەخلاقىن، ئەرەب
ئۆزپەت - ئادەت، ئەندىنە ۋە سېمۇرۇلار بىر چەمھىيەتى يەن
بىر جەمئىيەتىنى ئەلۋىيدىخان، «بىز» ۋە «ئۇلار» ئارىسى
ھەمكىنى چېرىگەرنى ئۇپجۇق كۆرتىتىپ بىر ئەپىرىدىخان، «بىزلىك»
پېزىز قىلغان» قىسىدىكەننىڭ ئامانىدۇر.

كۆلتۈرۈچى مەيدانغا چىتىرىدىغان ئامىللازىڭىچىنى
مۇھىمىزلىدىن بىرى ھېچ شۇپەسز تىلدۇر، شىل باشقا
ئامىللاز بىلەن بىرىگى، بىز كۆلتۈرۈچى دەپ ئەنلىقىنى
بىلەن كەلە دىنامىك ئەرىپىنىنى تاشكىنلىقىنى
سۈقىسىلۇكىيلىك ھۇنگىسىپونى جەمئىيەتلىقىنى ئەزىز
رى ئارىسىدىكى ئەجىتىمىتى ئەپىرىلىتىلىقىنى، خەزىرىنى
شەشلى ئەپىرىلىتىلىقىنى، بۇنىڭدىن باشقا تىل كۆلتۈرۈچىلىقىنى
تەرىققىتىمىتىنى، تەرىققىتىنى قىلىدۇر ئەلۋەشىنى، كېپىنگىچى
سەللىرىگە يەتكۈزۈلۈشىنى ۋە جۈغۈلنىشىنى تەممىلىدۇ.
خان مۇھىم ئەستىدىدۇر، بۇ ئادەتى ئەندەلىجىدات، قۇقىشى
سۈزۈلەيدىغان كەشىلەنلىك ھەممىسىنىڭ بىر - بىرلىرىد
ئىشلەك ئوي - پىكىرىلىرىنى ۋە ھەزىنەتلىرىنى ئۆگەللىقى
ۋە ئىساللا چۈشكەلىشىڭىچى ئاساستىنى ئۆل قىلىدۇ.
يۇقىرىدا نوختالاخانلىرىسىنى يېغىچە ئاشتىمىزدا
شۇ ئەستىچىلىرىنى جىقىرىشىز ھۇمكىنى:

● كۆلتۈرۈچى - خاراكتېرى جەھەتلىقىنىن «خۇسوسى»،
مەدەننەيت بولسا «مۇمۇمىنى» دۇر.

● مەدەننەيت كۆلتۈرۈلەرىدىن يەلتىلىدۇ.

● بىر كۆلتۈرۈنىڭ كۆرۈستىدۇ، باشقاچە قىلىپ ئېپتىلىدۇ.
ھەۋچۇرىتىنى كۆرۈستىدۇ، باشقاچە قىلىپ ئېپتىلىدۇ.
بىر جەمئىيەتلىقىنى كۆرۈدىتىسىلىقىنى بىر كۆلتۈرۈنىڭ ھەۋچۇر
تەپىتىنى كۆرۈستىدۇ.

ئاپىرىدا خاراكتېرى قىلىرىدىكى Culture ئالالغۇسى -
لەن خەفتۈر ئەپىرىدىكى ئەل ئەل ئالالغۇسىنى ئامىزغا
«كۆلتۈر» شەكىلدى، تەرىجىمە قىلىش ياكى ئۆز شەكىلدى
ئەپلىشىنىڭ، ئەجىتىمىتىنى ئەنلىقىم ساھىپ بىر ئەپلىدەن كۆلتۈر

قىلغان بىر ماقالىسىدە، كۆلتۈرۈ ئالالغۇسىنىڭ 164 خەل
پەقلىقى ئەزىزىنى توبىلاب سۇنۇمۇرۇ فەلىشىقان، بۇ خۇر
سۇنىلىي تەقىقىد قىلغان بىر ئەجىتىمىتىنى يېنىچى بىر بىلەن
مۇنۇن ھۇنداق دېكەن: ئەگەر بىر ئەللىمىي ئالالغۇسىنىڭ بۇ
قىدەر كۆپ ئەزىزى بىلەر بىرلىك، ئۇنىڭ ئەزىزلىقىنىڭ ئەپلىدەن
لەقىنى قۇبۇل قىلىش كېرىدەك .

دېمە كىكى، بىز كۆلتۈرۈ دەپ ئەپلىدەن دەپ كەن ئەرسىدە
ئەقىدىلىرى، بىلگۈلەر، ھېس ۋە ھاياجاڭلاۋنىڭ بىر بىلەن
مۇنۇن ئەپلىك، ماددى ئەمەس، بۇ ماھىتىلىك بۇتۇن ئىش
لەختىنىش ۋە ئەمالىيەتكە تەدىقلەتىش ھەۋپاپىسىدا ماددى
شەكىللەرگە يېرىۋەلمەت، قىسىسى كۆلتۈرۈ، يالغۇز بىر
سالالغۇسى دىن، ئەخلاق، قانۇن، ئەقىل، ئەپتىكى، ئەپتىكى،
شەققىشىدە ۋە تېجىنگىسى بىلەن مۇنالىسەت ئەللىك ياشاش
لىرىنىڭ ئۆز ئالاسىلىقى جىمىسلاشتىقان بىر گەۋەسىدە
دۇر.

كۆلتۈرۈ ئالالغۇسىنى ئەجىتىمىتىنى ئەللىم ساھىسىدىنى
ئاتىرىپولوگىب، سۇنىلۇلۇكىي ساھىسىكىلىدە دىن
باشقا ساھىدىكىلىدەرمۇ ئەزىزلاشتىقان تەرىشقان، يەنى بەپلا
سۇپىلار، بېيداڭىزكىلار، ئەجىتىمىتىنى ئەپلىلەرلىرىمۇ
ئۆزلىرىنىڭ ئەتقىقات ساھىسىدىن چىقىش قىلىپ،
كۆلتۈرۈ ئالالغۇسىنى ئەزىزلاشتىقان، ئۆلۈلارنىڭ
بەرگەن ئەزىزلىرىنى قۇۋەندىكى بىر قاتىچە ئۇقتىغا يە
خەنچىچەلاش ھۇمكىنى 92.

ئەجىتىمىتى ساوس، ئەپتىكىلار بىرلىكى سۈپىتىدە
كۆلتۈرۈ - ھەۋچۇرىتىنىڭ كۆرۈلەمىتىنى بىلگىلەيدە
دەخلىن، ئەجىتىمىتى بىر ھەزىنەدا ئۆكىشلىكىن ئەمەپقى
لىرىلار ۋە ئەقىدىلىرىنىڭ، ماددى ۋە مەسىۋى ئامىللازىڭ
بىر لەكىدۇر.

ھايات يۆلى ياكى ئۆلچىسى بولۇش سۈپىتىي بىلەن،
كۆلتۈرۈ بىر جەمئىيەتلىقىنى ھۇتۇن ھايات ئۆلچىمىدۇر.
كۆلتۈرۈ مۇلۇقىدىن بىر كۆرۈپىتىك ياشاش ئۆلچىمىدۇر،
ئەپتىلار، قىسىدىلەر ۋە ھەزىنەدا ئۆكىشلىكىن ئەمەپقى
لۇش سۈپىتىي بىلەن، كۆلتۈرۈ سۈپىش - كۆلتۈرۈل ئە
لەمدىكى ئۆبۈقى - بىورۇق ھەزىنەدا ئۆكىشلىكىن ئەمەپقى
شۇرۇغا يېغىلارغان ئۆبۈكىتىپ مەنلىھەر، قىسىدىلەر ۋە قاد
ئىدىلەر، بۇلارنىڭ ئەپلىشىش مۇنالىسۇمۇتلىرى، يېتۇن
لەنلىكىن ۋە بۇقۇلەشىمەگەن كۆرۈپىلاردۇر.

مەھىتا ئەپلىشىش سۈپىتىدە، كۆلتۈرۈ ئەپلىلەرنىڭ
باشاش ئەنلىرىگە مەنلىشىلەرنىڭ ئامامى، ئۆلۈلارنىڭ
شۇلۇرۇسىدۇر.

كەڭ مەندىكى ئۆكىشلىقىنى بولۇش سۈپىتىدىكى كۆل -
ئۆز ئەجىتىمىتى بىر شەكىلەدە ئۆكىشلىدە خان ۋە
ئەن ئۇشتاش يەلدىن يېنى ئەپلىلەرگە ئۆكىشلىدە خان ھە
رېكەت، قىلىقى شەكىللەرى ياكى ئۆزگۈچە شەكىللە

۶- ایمانوئل والترستین (Immanuel Wallerstein) کتاب *نسلهای اول و دوم* را در سال ۱۹۸۹ میلادی منتشر کرده است.

93 - ۱) میرزا علی مالینووسکی (Mironik Malinowski)،
مسان و کوتاتلو، ترجمه شاعری فتوتوچی ف. کوتولوچ،
ادی نشریه ای، ۱۹۰۲ - یکل، ۳۹ - صفحه.
۲) رضا کوکنایی، هنرخ تیغامارشی (Hendrik Hirsch) نادر طبی،
میریک، هزار سالگان پوشش چوتونوستکوون، نسخه اول، نسخه اول،

(M) گوردون مارکھل (Gordon Marshall) اسٹرالیا توکسین
تولوچک، نزدیکی نظر جسمیہ کامپنیز، نوسمنان ٹکنیکل
کمپنیا کیمپنی جنوبی ایشیا میں پس منظمه کامپنیا۔ 1899۔ سے

۱۷) موسویان تور خارجی، نیکوکاری و اقتصاد سازی (ایرانستان) ۲۰۰۰

(1) سوچی، گوناگون میانجیگاری، ۱۹۷۰ - ناشری، ۱۹۸۹ - پیام، ۱۰ - جلد.

(2) سوچی، گوناگون اسرار، چندین میانجیگاری اسلامی، ۱۹۷۰ - آموزشگاه تولیت، بهشت

(3) سوچی، گلستان، نظریه کشش، ۱۹۷۴ - پیام، ۱۰۰ - پیکره.

(۶۰) میتوسطان تغیراتی موقتی پذیرش نمایند، اگر در میانه
 (۶۱) میتوسطان تغیراتی موقتی پذیرش نمایند، اگر در میانه

(١) بیوں کھوڑتے گئے وہ مجھ نیلوسٹر ٹائپس تیمسار نہیں نہیں بلکہ یونیورسٹی
 (٢) جیسا کہ تھوڑے تھوڑے، (لیوکوسٹر پروٹولائسٹس) یہ کم سے کم لیوکوسٹر

گیورا پیلسزی هند قصیده نویلار «شوارک لکوئنیو»، تالانکاره، تلوار کیونکورس تهیتی قائمانش مستستشوی، ۱۹۸۴ - پیلار، ۴۰ - پاند

Digitized by srujanika@gmail.com

لوجسيه للسكى ياكى قالايسقانچىلىقىغا خاتىمه بېرىۋىش
تىلەن بىرگە، يات يېقىشىدا تولۇغۇرۇلغۇسى بوشلۇققىسى
كى شەجىھانلىقى ئىلىم دۇشمايىمىزدىكى ئالىشىرۇغۇلۇكىسى
بېتىلىولوگىسىدە بېشلۇققى كەلتۈرۈ ئازالغانلىقىنى ئىسايدىلەيد
دىغىلىن مەزمۇن ۋە نۇزۇ سىچىگە ئالدىغان ساهىنى دەل
ئىبارەتلىك بېرىۋىش ئۇرقىسىدىن تېخىملىق مۇھىمم ئەھىم

عروب قسطنطینی و تاریخ اسلامی

سی اکتوبر

رونالد روبرتسون Ronald Robertson^۱، ۱۹۰۶-شاتلزفیلد
شیلی، جمهوریت شوروی و پس از شکست خواهش برای ایجاد کشورهای
گذشتگان بین‌المللی در سال ۲۰۰۷ میلادی درگذشت.

۲۰۸ - پیش، ۱۷ - پیش،
۲۰۹ - پیش، ۱۷ - پیش،

سلسلیتی Culture مکمل ترین سلسله های انتشاری است. این سلسله کلیده کننده ای دارد که در سراسر دنیا میگذرد و میتواند مفهومی مخصوصی باشد که در آنکه بین انسانها این انتشار را در پیش برداشتند. از این سلسله های انتشاری میتوان سلسله هایی مانند مذهبیت، سیاست، فرهنگ و اقتصاد را نام برد.

(ج) تکمیل اسلام خواهی و پسندیده سعیدرضا شاهزاده
دانست تقویت اسلام و مذهب مخصوص بپادشاهی هاشمی
چون ایشان را در این اسلامیک پیوسته بخواهی «چهل خانه طالقانی» گفتند
که این اسلامیک را نیز شاهزاده خواهی ساخته اند. شوعلایانی از
کسی نیز ایشان را نیز شاهزاده خواهی ساخته اند. شوعلایانی از
آن دو شاهزاده که ایشان را نیز شاهزاده خواهی ساخته اند، کامن کدامکنند پسندیده

(*)